עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פ"ד מהל' ערכין וחרמין הל' כה סמג עשין קלא:
עא ג מיי' שם הל' יז:
עב ד מיי' פכ"ו מהל' מכירה הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטו סעיף ה:
עג ה מיי' פ"ה מהל' מתנות ענים הל' יד:
עד ו מיי' שם הל' יח:

רבינו גרשום

אלא קשיא. הך דקתני מתני' ר' שמעון אומר המקדיש את השדה הקדיש חרוב וסדן שקמה וקתני הכא מ"ט הואיל וינקי משדה הקדש אלמא דס"ל לר"ש מקדיש בעין יפה מקדיש והקדיש כל השדה ה"נ מקדיש אילנות בעין יפה הקדיש והקדיש הקרקע ומקומן. ומשני לעולם ס"ל לר"ש מקדיש בעין רעה מקדיש ושייר הקרקע והאי דקאמר הואיל וינקי משדה הקדש דמשמע בעין יפה מקדיש לדבריהן דרבנן קאמר להו וכו': מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ושיורי משייר אפי' חרוב ושקמה והקרקע של מקומן: הואיל ויונקין משדה הקדש אבל בור ודות דלא מכחשי בארעא לא. ורבנן אמרו ליה לר"ש. דכי היכי דהקדיש חרוב וסדן שקמה ה"נ הקדיש בור ודות אע"ג דלא מכחשי בארעא ולעולם ברייתא דערכין ר"ש היא: במאי אוקימתא להך ברייתא דערכין כר"ש. אי ר"ש אימא סיפא וכו' וניזיל בתר שעת הפדיון. דכי קא פודה הני אילנות בההיא שעתא הקרקע נתקדשה. ואמאי פודה את האילנות לבדן בשווייהן. ליפרקינהו אגב קרקע כשיעור בית זרע חומר שעורים כו': ללוקח שדה מאביו. שקנאה ממנו: מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל: אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו יקדיש וחשב לו הכהן את מכסו ופודה אותה בשוויה: שדה מקנה. דעלמא שאינה ראויה להיות שדה אחוזה שאינה של אבותיו יפדה בשוויה: יצתה זו. שקנאה מאביו שאם לא קנאה היתה ראויה להיות לו שדה אחוזה שיורשה מאביו להכי פודה אותה כדין שדה אחוזה: דברי ר' יהודה ור"ש. אלמא אע"ג דהקדישה קודם שמת אביו דאכתי בשעת הקדשה לא הוה שדה אחוזה כיון דבשעת פדייה הויא שדה אחוזה אזלי בתר שעת פדיון. ה"נ אם איתא דמוקמת כר"ש ליזל בתר שעת פדיון: לא צריך קרא. היכא דכי הקדישה היה שדה אחוזה כי איצטריך קרא וכו': ומנא להו. לר' יהודה ור"ש דהיכא דהקדישה ואח"כ מת אביו דכשדה אחוזה ממש דמיא: אי מהאי קרא. דכתיב ואם משדה אחוזתו וגו': איצטריך קרא לדרשה דר"מ קאתי. דהכי מסתבר קרא כר"מ: אלא לאו משום דאזלי בתר פדיון. אלא לאו ש"מ דלאו ר"ש היא ואכתי קא מיבעי לך מני: אמר רב נחמן. לעולם ברייתא ר"ש. ודקא קשיא ליזל בתר פדיון

הכי גרסינן ואילו רבי יהודה ור"ש הקדיש ואח"כ מת אביו בשדה אחוזה דמיא. ולא גרסינן היכא דמת אביו ואח"כ הקדישה לא צריך קרא דשפיר צריך קרא לכך אלא ר' יהודה ור"ש לידעי מסברא דהוא הדין הקדישה ואח"כ מת אביו משום דאזלי בתר פדיון אלא בהשולח (גיטין דף מח.) גרסינן ליה והסופרים טעו וכתבו גם כאן: **קרא** אשכחו ודרוש. ה"נ הוה מצי למדחי דבהא פליגי רבי יהודה ור"ש סברי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא איצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה דהא לגמרי הוה שדה אחוזה דהא בחיי האב לא היה לו כי אם פירות ולא איצטריך קרא אלא להקדישה ואח"כ מת אביו ולא משום דאזלי בתר פדיון ורבי מאיר סבר כקנין הגוף דמי ואיצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה שלא ירש כלום דמעיקרא נמי היתה שלו והכי הוה בעי לאוקמי פלוגתא בסוף השולח (שם): **לדבריהם** דרבנן. ולא מצי למימר דסברא דנפשיה קאמר דהא לדידיה אפילו הקדיש אילן לא הקדיש קרקע כדקתני בברייתא כ"ש דלא הקדיש עם השדה קרקע הצריך לאילן כדפרישית לעיל:

הדרן עלך המוכר את הבית

ואלא קשיא הואיל ויונקין משדה הקדש אלא רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ושיורי משייר לדידכו אודו לי מיהא דלא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ואמרי ליה רבנן לא שנא במאי אוקימתא לה כרבי שמעון אימא סיפא ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוייהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף ואי ר' שמעון ליזיל בתר פדיון וניפרקו אגב ארעייהו דהא שמעינן ליה לר"ש דאזיל בתר פדיון דתניא (א) [א]מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל [1]ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון רבי מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדיש מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה ואילו רבי יהודה ורבי שמעון (א) היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה [ב]לא צריכי קרא כי אצטריך קרא היכא דהקדישה ואחר כך מת אביו מנא להו אי מהאי קרא אימא לכדרבי מאיר הוא דאתא אלא לאו משום דאזלי בתר פדיון אמר רב נחמן בר יצחק לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי שמעון לא אזלי בתר פדיון והכא קרא אשכחו ודרוש א"כ לכתוב קרא ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו אי נמי שדה אחוזתו מאי אשר לא משדה אחוזתו את שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה אמר רב הונא חרוב המורכב וסדן השקמה תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו תורת אילן עליו [ג]דהיכא דאקדיש או זבין שני אילנות והאי יש לו קרקע תורת קרקע עליו [ד]דלא מזדבן אגב ארעא ואמר רב הונא עומר שיש בו סאתים תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו [ה]דשני עומרים שכחה שנים והוא אינן שכחה תורת גדיש עליו דתנן[ו] עומר שיש בו סאתים (ב) שכחו אין שכחה אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש חרוב המורכב וסדן השקמה באנו למחלוקת רבי מנחם [ז](בר) יוסי ורבנן

ולימא

והיינו דקפריך **ואלא קשיא הואיל ויונקין כו'**. כמו וליטעמיך אדמקשי לרב הונא תקשי דר' שמעון אדרבי שמעון דהכא שמעינן ליה בעין רעה מקדיש ולעיל קאמר הואיל ויונקין כו' דמשמע הכל הקדיש בעין יפה ולא שייר קרקע לחרוב שלו: ה"ג **אלא ר"ש לדבריהם דרבנן כו'**. ושינויא הוא דקא משני דלא תקשי למאי דאמר רב הונא [עא.] ואפילו לרבי עקיבא כו' ולא תקשי נמי דר"ש אדר' שמעון כו': **מקדיש נמי בעין רעה מקדיש**. דאפי' במה שהקדיש משייר לעצמו וכיון דלא הקדיש חרוב ושקמה לא הקדיש נמי קרקע הצריך לו כמו גבי מוכר ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע אפי' לר"ע כמו שאמר רב הונא וכל שכן לרבנן: **אלא לדידכו**. דאית לכו בעין יפה יותר מדאי גבי הקדש אפי' להקדיש בור וגת שאינם בכלל שדה די היה לכם אילו עשיתם מקדיש כמוכר לר"ע למימר ביה עין יפה לגבי מאי דמקדיש בהדיא כגון המקדיש את השדה הקדיש כל הקרקע כולו בעין יפה ולא שייר מן הקרקע כלום לצורך חרוב שלו נמצא יונק מן ההקדש וקדוש אבל בור ודות ושובך וכל הנך דאמרן לעיל [שם] דאינן בכלל שדה לא ליקדשו שהרי אין דעתו להקדיש יותר ממה שהוא מפרש: **ואמרי ליה רבנן לא שנא**. כלומר לא חשו לדבריו דהא קאמרי הקדיש את כולן דמדמו ליה לנותן מתנה שנותן ומקדיש בעין יפה כל מה שבשדה הואיל ושייך גביה דשדה פורתא ומהשתא מיתוקמא מילתיה דרב הונא אפילו כרבי עקיבא כדאמרן מעיקרא: **ליזיל בתר שעת פדיון**. דהא עכשיו הכל קדוש אילנות בהדי קרקע והכל קרוי שדה: **דהא שמעינן ליה כו'**. וסברא בעלמא היא (ג) והכי משמע ליה קרא [ויקרא כז] ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערכך עכשיו בשעת פדיון בית זרע חומר שעורים וגו': המקדיש שדה מקנה פודהו בשוויו כדכתיב בהדיא בפרשה [שם] אבל בשדה אחוזה קצב הכתוב זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף: **ואחר כך מת אביו**. וכ"ש אם מת אביו תחלה ואחר כך הקדישה דבשעת הקדשה כבר היתה שדה אחוזה ממש: **כשדה אחוזה**. לפדותה בסלע ופונדיון לשנה: **ואם את שדה מקנתו וגו'**. וסיפיה דקרא ונתן את הערכך: **שדה שאינה ראויה**. בשעת הקדש להיות שדה אחוזה היום ולמחר כגון שלקחו מאחר אי נמי מאביו ולא מת קודם היובל. וקא ס"ד השתא דקרא לא כמר דייק ולא כמר אלא לפי סברת דבריהן מפרשים הפסוק דס"ל לרבי שמעון דאזלינן בכל הקדשות בתר שעת פדיון כקנין כל דבר שאין לוקחין את החפץ אלא לפי שוויו בשעת מקח: **שהיא שדה אחוזה**. בשעה שהקדישה דאילו לא מת אביו היתה חוזרת ביובל לאביו כדכתיב [שם] בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו ועתה כשמת אביו הרי היא לו שדה אחוזה (ד) ויחזור לו ביובל אבל הקדישה ואח"כ מת אביו ס"ל לר"מ דאינה כשדה אחוזה: **לכדר"מ הוא דאתא**. דמרבוי אחד אין לך לרבות אלא ההוא דדמי טפי לרבויי אלא [לאו] משום דאזלי מסברא בשעת פדיון ומפרשי ליה לקרא לפי דעתם: **קרא אשכחו**. דמרבי ליה בהדיא אבל בעלמא ניזיל גבי שעת הקדש לחומרא דכיון דקדשו אילנות לדמיהן אין לנו להפסיד הקדש: **א"כ**. כדר' מאיר דלא ריבה הכתוב בדין שדה אחוזה אלא מת ואח"כ הקדיש: ה"ג **לכתוב קרא אשר לא שדה אחוזתו מאי משדה**. דהכי משמע קרא ואם את (ה) השדה מקנה שאינה מקנת שדה אחוזה אבל אם היא שדה אחוזה מקנת דהיינו הקדישה ואח"כ מת אביו דכמשמע (ו) קנוי היא בכלל שדה אחוזה בשעת הקדש שהרי יכולה להיות שדה אחוזה אם ימות קודם היובל ולעולם בתר שעת הקדש אזיל: **יש לו קרקע**. כדין הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו [לקמן פא.] דמשיבותו לא תגרע כחו: **דלא מיזדבן אגב ארעא**. כדתנן במתני' [לעיל סח:] ואם היו שני אילנות והאי חרוב האילנות מכורין והאי אינו מכור ומשום רישא נקט סיפא: **תורת עומר עליו**. כשיש עמו שנים מצטרפין לשלשה עמרים ולא הוו שכחה: **שני עומרים שכחה שלשה אינן שכחה**. בספרי [תצא כד יט] מפיק ליה מהאי קרא ושכחת עומר בשדה (דברים כד) ולא גדיש וגם עומר שיש בו סאתים מפיק ליה התם מדכתיב [שם] לקחתו למעוטי האי דאינו ניקח בפעם אחת יפה: **תורת גדיש עליו**. דאפילו כשהוא לבדו אינו שכחה כדדרשינן בספרי [שם] עומר ולא הגדיש: **חרוב המורכב וסדן השקמה**. אם קדוש בכלל שדה אם לאו באנו למחלוקת ר' מנחם בר' יוסי ורבנן דלרבנן קדשי דבעין יפה מקדיש כדתנן במתניתין [לעיל עא.] ורבי מנחם בר' יוסי כרבי שמעון דבעין רעה מקדיש ואפי' חרוב שיונק מן השדה לא קדיש דבעין רעה כל כך הקדיש את השדה שנשייר מן השדה לצורך יניקת חרוב שלו וכדפרישית לעיל דרבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו כו'. והכי הוה שמיע ליה ריש לקיש מרבותיו דרבי מנחם ברבי יוסי סבירא ליה כרבי שמעון:

מסורת הש"ס

א) ערכין יד. כו: גיטין מח. ב) פאה פ"ו מ"ו, ג) [צ"ל ברבי],

תורה אור השלם

1 ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו יקדיש ליי: ויקרא כז כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואילו ר' יהודה ור"ש אפילו היכא דהקדישה ואח"כ מת אביו הוה שדה אחוזה מנא להו כצ"ל ותיבות היכא דמת אביו ואח"כ הקדישה לא צריכי קרא כי איצטריך קרא נמחק: (ב) שם שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה: (ג) רשב"ם ד"ה דהא שמעינן וכו' כבעלמא היא דנזיל בתר פדיון והכי משמע ליה: (ד) ד"ה שהיא שדה וכו' שדה אחוזה אבל הקדיש ואח"כ מת אביו לא כצ"ל ותיבות ויחזור לו ביובל נמחק: (ה) ד"ה ואם את שדה מקנתו שאינה מקנת שדה וכו' ואם שדה אחוזה: (ו) באד"ה דכמשמע קנוי היא בכלל:

מוסף רש"י

מנין ללוקח שדה מאביו כו'. שדה אחוזה אם הקדישה ולא גאלה קודם היובל ומכרה גזבר לאחר אינה נגאלת עוד ונפרשת ויוצאה ביובל מיד הלוקח מן הגזבר ומתחלקת לכהנים שנאמר (ויקרא כז) ואם לא יגאל את השדה וגו' והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו ושדה מקנה כשהקדישה ולא גאלה ומכרה הגזבר חוזרת לעולם לבעלים הראשונים שמכרוה למקדיש שנאמר בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו וגו' (גיטין מח.). והקדישה. בחיי אביו כשהיא בידו שדה מקנה (שם). ואחר כך מת אביו, ונעשית לו אחוזה (שם). מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה, אם לא גאלה ומכרה הגזבר שתחזור לכהנים ביובל (שם). ונפדית בחמשים שקלים (ערכין יד:). אשר לא משדה אחוזתו, שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה בשעה שקנאה (שם). יצתה זו שקנה מאביו שראויה להיות לו שדה אחוזה לכשימות אביו (שם). ואחר כך מת אביו ונעשית לו שדה אחוזה (גיטין מח.). ומת אביו, ואחר כך הקדישה (שם). לא צריכי קרא, דכיון דבשעת הקדש שדה אחוזה היא (שם). אי מהאי קרא. דכתיב אשר לא משדה אחוזתו (שם). א"כ לכתוב קרא אשר לא אחוזתו (שם). קרא אשכחו ודרוש (גיטין מח.).

הקדישה ואח"כ מת אביו, דא"כ דלא תהוי אלא מת אביו ואח"כ הקדישה, לכתוב קרא כו' אשר לא אחוזתו. ולא לכתוב משדה (גיטין מח.).
הדרן עלך המוכר את הבית

דבההוא שעתא שדה אחוזה היא. ואי ברייתא דערכין [אליבא דר"ש] שמעון היא ליזל לבתר שעת פדיון. הכא לאו משום ההוא טעמא דאזלי בתר פדיון אלא משו"ה אמרי ר"ש ור' יהודה דכשדה אחוזה דמיא אע"ג דהקדישה קודם שמת אביו משום דקרא אשכח ודרוש: א"כ. הוא כדאמר ר"מ ניכתוב קרא אם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו ואי כתב הכי הוה משמע אותה אינה נפדית כי אם בשוויה אבל אותה שדה שלקחה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה ודאי היא לפניו כשדה אחוזה ונפדית בבית זרע חומר שעורים: אי נמי. הכי מיבעי לקרא למימר אשר לא שדה אחוזתו מאי כתיב משדה אחוזתו ש"מ ראויה וכו': תורת אילן עליו. דהיכא דזבין ב' אילנות והאי חרוב מורכב או סדן שקמה בהדייהו מצטרף בהדי שני אילנות וקנה קרקע דחשיב שדה אילן: תורת קרקע עליו. דלא מזדבן אגב ארעא דכי היכי דכי מכר קרקע לא מכר לו בור ודות הכי לא מכר נמי האי חרוב וסדן דבר חשוב הוא: תורת עומר עליו. דהכי קי"ל דשני עומרין שכחה ג' אינן שכחה. ואם השנים הם כל אחד כשיעור סאה והאי עומר של סאתים הוה בינייהו השלישי לא ליחשב דהוי השנים שכחה והאי עומר גדול כמאן דליתא אלא מצטרף האי עומר גדול לשנים והוי ג' ולא הוי שכחה: תורת גדיש עליו. דאם שכחו לבדו לא הוי שכחה דאינו עומר אלא גדיש:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones